

social workers, in which the graduate will be able to: adequate perception of market reforms; mobile adaptation to the changing conditions of life; provide responsible attitude to the profession; self-improvement of personal competence; further learning throughout the life. We underline that it is for these basic competencies describe the qualification levels in national and international framework of qualifications. Scientists say that one of the indicators of the quality assurance of professional training is to develop the competence and focus attention on the fact that competence – is not only the presence of the general theoretical knowledge, but also knowledge of the possible causes and consequences of the level of skill and experience of the practical use of this knowledge during their activities. The most productive and meaningful directions of solving many interrelated problems (including problems of competence approach) are to develop the standards at the local level educational competencies.

Keywords: *professional preparing, competence, mobility, quality of training, readiness.*

УДК 378.046-021.68-051:821

Л. В. Чумак

ВЕКТОР ЗМІСТОВИХ ЛІНІЙ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У статті розглядається вектор змістових ліній розвитку професійної майстерності вчителя в закладах післядипломної освіти. Висвітлені аспекти, з точки зору автора, дозволяють вивести вказану освітню конструкту на універсальний мета-рівень, який в інтегрованому вигляді презентується освітніми результатами вихованців учителя, котрі досягаються не лише засобами змісту освіти, а й соціальною взаємодією педагога, його відповідністю діючим у соціумі вимогам до засвоєних знань, способів діяльності, досвіду та особистісних якостей фахівця. Визначення вказаного феномену як суспільною практикою, так і педагогічним і життєвим досвідом сприятиме подальшому зростанню рефлексивного осмислення фахівцем особистої професійної діяльності, себе й навколишнього світу, креативного мислення, що детерміновані динамічними процесами сучасного соціуму та мають важливе значення для повноцінної життєдіяльності сучасного педагога.

Ключові слова: *розвиток професійної майстерності вчителя, модель педагогічної освіти, підходи до курсової підготовки вчителя в післядипломній педагогічній освіті, заклади післядипломної освіти, конструктивна організація процесу післядипломної педагогічної освіти.*

Постановка проблеми. Спрямованість вітчизняної педагогічної науки на реформування системи освіти зумовлюють пошук резервів удосконалення професійної підготовки фахівців. Основним складником структури неперервного навчання й розвитку компетентності вчителів для зростання їхнього професійного рівня згідно з державними стандартами вдосконалення фахових знань і вмінь, підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних кадрів, є післядипломна освіта. Істотні зміни ХХІ ст. зумовлюють необхідність спрямування її цілей і змісту на поглиблення творчої ініціативи, самостійності та мобільності фахівця. «Особливістю системи післядипломної освіти ... вчителів-філологів як специфічного освітнього утворення є її залежність від сукупності об'єктивних і суб'єктивних причин зовнішнього середовища» [11, с. 3]. Одним із конструктивних шляхів розв'язання означеної проблеми, з нашої точки зору, є визначення вектору змістових ліній зростання професійної майстерності вчителя в закладах післядипломної освіти.

Метою статті є визначення стратегічних акме-ліній фахового зростання фахівця освітнянської галузі в системі післядипломної освіти для перспективи подальшого впровадження вказаних педагогічних ідей у розробку теоретичних і методичних засад концепції розвитку професійної майстерності вчителя світової літератури в закладах відповідного профілю. **Завданнями** її є вивчення положень щодо професійності акме-

вчителя. Використано аналітичний метод і метод теоретичного аналізу в галузі компетентнісного підходу з метою розкриття сутності й особливостей вказаної педагогічної конструкції з орієнтацією на прогноз подальшого якісного результату процесу розвитку професійної майстерності вчителя світової літератури в системі післядипломної освіти. Новизна дослідження полягає у висвітленні системи положень щодо стратегічних ліній зростання професійності вчителя для можливості подальшого проектування акме-траєкторії означеного феномену як об'єктивної потреби освітньої практики у фахівцях високого рівня.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зміни освітньої парадигми висвітлено у роботах В. Байденка, Г. Корнетіва, А. Новікова, Л. Семушино, Ю. Татур та ін. Дослідженням процесів післядипломної освіти опікувалися І. Зязюн, В. Кремень, Ю. Кулюткін, В. Олійник, В. Онушкін, Є. Павлютенков, Н. Протасова, М. Романенко, О. Савченко, В. Семиченко, Г. Сухобська та ін. Проблеми розвитку та підвищення якості післядипломної і неперервної освіти в Україні присвячено праці сучасних вітчизняних науковців В. Бикова, М. Білінської, Л. Карамушки, В. Крижко, В. Лугового, Т. Лукіної, С. Майбороди, Н. Ничкало, О. Оболенського, І. Розпутенка, С. Сисоєвої, Л. Сігаєвої, М. Степка, С. Сьоміна та ін.

Основні напрями державної політики щодо оптимізації системи освіти і підвищення рівня професійної майстерності освітян проголошено в ряді законодавчих документів нашої країни, а саме: Конституції України (Закон від 28 червня 1996 № 254к/96-ВР) [12], Законами України «Про загальну середню освіту» [22], «Про позашкільну освіту» [23], «Про вищу освіту» [21] та відповідними актами Президента України та Кабінету Міністрів України. Подальшу стратегію освітянської галузі висвітлено в Національній доктрині розвитку освіти в Україні [17]. Істотні зміни спрямованості цілей, змісту й характеру освіти відображено в Законі України «Про освіту» [10]. Основні напрями розвитку педагогічної освіти в Україні проголошено також у стратегічному документі – галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти, що затверджена Наказом Міністерства освіти і науки за № 1176 від 14 серпня 2013 року [16]. Стратегії розвитку її складової – післядипломної освіти – спрямовано і відповідно до Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття») [8].

У Законі України «Про вищу освіту» (ст. 10) від 17 січня 2002 р. за № 2984-III (редакція станом на 05 грудня 2012 р.) розглянуто сутність і складові означеної освітянської галузі, а саме: «Післядипломна освіта – спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення й оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду» [21]. У Концепції розвитку післядипломної освіти в Україні зазначено що, система післядипломної освіти педагогічних кадрів ґрунтується на концепції безперервного навчання, головними принципами якого є системність, безперервність, індивідуалізація, фундаменталізація, гуманізація та гуманітаризація освіти» [13].

Виклад основного матеріалу дослідження. Існування в нашій країні сучасної моделі педагогічної освіти у трьох основних формах (формальна освіта – школа, університет, неформальна освіта – домашня освіта, навчання на робочому місці тощо, інформальна освіта – навички, якими оволодівають у професійній діяльності, у суспільстві тощо) надає фахівцю можливість доступу до навчання не тільки при досягненні певного віку, згідно з яким відбувається навчання, й у разі його потреб.

Ми поділяємо думку Н. Бібік, яка вважає, що «вищою або первинною освітою не вичерпуються освітні проблеми спеціаліста. Ситуація така, що ще вчора одержані знання нині застарівають і втрачають свою функціональність» [3, с. 12].

На думку Т. Ткач, «просто накопичення знань і тільки професіональна кар'єра перестають бути пріоритетом. Фахівець має вдосконалювати свої знання і вміння і, разом з тим, оновлювати їх настільки, щоб мати змогу швидко й кардинально змінювати структуру діяльності. Передбачається, що в наступні 10 років 80% технологій будуть застарілими, а 80% людей із тих, хто зараз працює, все ще працюватимуть» [27, с. 73].

А. Дістерверг додержується аналогічного погляду: «навіть професійний досвід із часом утрачає своє значення; ноу-хау, що використовуються на початку професійної кар'єри фахівця, за декілька років утрачають новизну і значення» [9, с. 245].

Як бачимо, реформування освіти спричинено актуалізацією сучасного соціального попиту на вчителя, який не тільки опанував стереотипні прийоми своєї професії, але й виявляється спроможним до високопрофесійної педагогічної діяльності.

Найбільш гнучкою складовою процесу фахового зростання людини у світовій педагогіці вважається система післядипломної освіти. Свого часу Й. Гете зауважував, що «наші попередники мали бути задоволеними тим рівнем освіти, який вони отримували за своєї молодості, але ми маємо навчатися кожні п'ять років, якщо не хочемо відстати від життя» [4, с. 27].

В. Сухомлинський акцентував на тому, що «через 3-5 років після закінчення ВНЗ вчитель повинен знати в 3, у 5, у 10 разів більше, ніж знав він у перший рік своєї роботи. Якщо цього не буде, учні будуть приречені на зубріння і отупіння» [26, с. 411].

О. Якубенко наполягає на тому, що «розвиток системи післядипломної освіти має відбуватися в контексті кращих світових практик і концепцій, зокрема, концепції безперервної освіти. Ця концепція якнайповніше відповідає потребам постіндустріального суспільства і формуванню особистості, яка б відповідала критеріям розвитку цього суспільства. Обмежена, не здатна до трансформації знань, що постійно оновлюються, особистість не буде конкурентоспроможною на ринку праці і взагалі не буде відповідати загальноцивілізаційним тенденціям розвитку. Система післядипломної освіти має бути випереджальною, прогностичнісно орієнтованою на повноцінне підвищення індивідуально-професійного статусу педагогів» [28, с. 24].

В «Українському педагогічному енциклопедичному словнику» дефініція «післядипломна освіта» тлумачиться як «удосконалення професійної підготовки фахівців через різноманітні форми, що здійснені в середніх спеціальних і вищих навчальних закладах або інститутах підвищення кваліфікації. Дає право в ряді випадків на набуття нової кваліфікації більш високого рівня або одержання звання» [6, с. 363].

М. Гальченко зазначає, що «у світовій практиці склалися три підходи до курсової підготовки вчителя в післядипломній педагогічній освіті: змістовий, процесуальний (поведінковий) і персонологічний. В основі «змістової» моделі лежить спрощений погляд на людину як на пасивний об'єкт дії. Процесуальна система основним завданням передбачає створення умов, які дозволяють учителям засвоювати інформацію, опановувати навички, формувати до них своє становлення, виявляючи тим самим прагнення перенести акцент «ззовні-усередину». Проте і такий підхід містить недоліки: переважає орієнтація на репродукцію, недостатня розробленість проблеми мотивації до підвищення кваліфікації як результат слабкої уваги до особистості вчителя. Персонологічний підхід дозволяє звертатися безпосередньо до «Я»-концепції педагога, спираючись не лише на її індивідуально-психологічні характеристики, але і соціально-етичний, духовно-культурний зміст» [5].

О. Нікулочкіна пріоритетними напрямками модернізації системи післядипломної педагогічної освіти вчителів виокремлює: «оновлення її змісту; розвиток і збереження єдності освітнього простору України, неперервність освітнього процесу як комплексу соціально-педагогічних перетворень, інструментом якого є компетентністний підхід до

навчання, розвитку й виховання всіх його учасників; застосування нових інформаційних технологій, а також сучасних форм і методів навчання» [18, с. 408].

Напрямами сучасної післядипломної педагогічної освіти як самостійної галузі О. Огієнко визначає: «пріоритетність потреб, мотивів, професійних і соціальних проблем; розуміння прагнення дорослої людини до самостійності в навчанні, самореалізації та самоуправлінні, наявності в неї життєвого і виробничого досвіду, який потрібно використовувати як в індивідуальному, так і навчанні колег; необхідність орієнтації процесу навчання на вирішення значущих проблем, надання допомоги в досягненні певної мети; передбачення негайного застосування результатів навчання на практиці; доцільність побудови процесу навчання на основі суб'єкт-суб'єктних взаємин між тим, хто навчається, і тим, хто навчає» [20, с. 43].

Л. Беспалова вважає, що «суттєву роль у досягненні результату післядипломної освіти відіграє інтегрована характеристика діяльності педагога, яка включає: ступінь відповідності ресурсного забезпечення освітнього процесу, ступінь відповідності освітніх результатів нормативним вимогам, соціальним і особистісним очікуванням; сукупність організаційних і функціональних структур, які забезпечують засновану на єдиній концептуально-методологічній базі оцінку освітніх ресурсів, освітнього процесу та освітніх результатів і виявлення чинників, що впливають на їх якість» [2].

З нашої точки зору, конструктивна організація процесу зростання професійної майстерності вчителя в закладах післядипломної педагогічної освіти з урахуванням специфіки педагогічної діяльності її контингенту сприятиме не тільки підвищенню рівня фахової підготовки, а й формуванню усвідомлення фахівцем відповідальності за своє навчання, «(бо тільки в діяльності проявляється не тільки «може», а й «хоче») виявляється інформованість педагогічного працівника про нові досягнення в області спеціалізації, знання теорії та методики навчального предмета, сучасних технологій навчання і виховання, наукових основ загальної педагогіки і психології, закономірностей і способів формування ключових компетентностей учнів» [2].

Навчальний процес у системі підвищення кваліфікації В. Пуцов наголошує зміною стану «управлінської, навчально-пізнавальної діяльності викладачів і слухачів, в ході якої досягаються цілі навчання при підвищенні кваліфікації фахівців. Його умовно можна поділити на дві стадії: стадія проектування і стадія безпосереднього функціонування. Для розуміння сутності навчального процесу в системі підвищення кваліфікації на стадії проектування треба звернути увагу на два таких положення:

1. Для підвищення ефективності управління навчальним процесом, якісного його функціонування необхідно сформувати його системне бачення. Тобто бачити його не тільки як цілісне утворення, але і в елементному складі, тому що для того, щоб впливати, треба в усіх деталях знати, на що впливати, чим керувати.

2. Навчальний процес повинен будуватися у відповідності з визначеною логікою з урахуванням психологічних особливостей слухачів» [24, с. 32].

О. Нікулочкіна наполягає, що система післядипломної освіти «покликана створювати організаційно-педагогічні умови та визначати напрями ефективного розвитку інформаційної компетентності, активізувати творчі нахили вчителів, сприяти вдосконаленню та самовдосконаленню їх професійної майстерності» [19, с. 24]. На думку І. Раєвської, головним завданням цієї специфічної ланки освіти є «посилення найважливішого джерела розвитку особистості вчителя-дослідника, актуалізацію ним усіх потенційних можливостей свого «Я» у його цілісності» [255, с. 130]. В. Арешонков переконаний, що пріоритетними завданнями системи післядипломної педагогічної освіти, «залишаються надання фахівцям певної суми знань та формування вмінь і навичок у межах кваліфікаційних характеристик, вимог до фаху, різних професійних стандартів тощо» [1, с. 81].

Функціями сучасної системи післядипломної педагогічної освіти, взаємодія яких створює надійну основу якісного підвищення кваліфікації вчителів, О. Котенко називає: «інформаційну, де вчителі отримують усебічну інформацію про соціокультурне, економічне життя країни, психолого-педагогічні знання з методики викладання предмета та інших галузей науки; відтворювальну, яка забезпечує актуалізацію та поглиблення фахових і загальноосвітніх знань учителів; методичну – ознайомлення з технологіями навчання, досвідом роботи вчителів, створення ефективних методик вивчення предмета; наукову – ознайомлення з науковими досягненнями в галузі теорії предмета та інших напрямках науки» [14, с. 13].

Як бачимо, післядипломна освіта як освітянська галузь надає кожному вчителю можливість цілісного розвитку шляхом збагачення майстерності педагога, що вміщує як професійні, так і особистісні якості педагога, його потреби, інтереси, поновлювання й поглиблювання загальних і фахових знань та вмінь, своєчасного отримання інформації щодо нових досягнень педагогічної науки й практики. Одним із пріоритетних її напрямів є створення умов для самоствердження, розвитку і самореалізації особистості вчителя як носія нової інформації про будову суспільства і світу в цілому, тобто громадянина України, спроможного сформувати покоління, здатного навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства. У зв'язку з цим І. Якухно наполягає, що «навчальний процес у закладах післядипломної освіти повинен будуватися на прогресивних професійних і педагогічних технологіях, досягненнях науки і практики» [29, с. 96]. Називаючи освіту стратегічною основою розвитку особистості, суспільства, нації і держави, запорукою майбутнього, найбільш масштабною та людиноємною сферою суспільства, його політичною, соціально-економічною, культурною та науковою організацією, Л. Пилипюк-Нагорний вважає вказану освітянську галузь «засобом відтворення й нарощування інтелектуального, духовного потенціалу народу, виховання патріота і громадянина, дієвим чинником модернізації суспільства, зміцнення авторитету держави на міжнародній арені» [15, с. 21].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, використання в системі післядипломної освіти прогресивних технологій не тільки «стимулюють зацікавлене ставлення слухачів до теоретичних знань і передового досвіду, відбивають у формах і методах навчання цілісний і загальний зміст професійної діяльності, сприяють засвоєнню ефективних способів вирішення фахових проблем» [7, с. 9], а й передбачає обов'язкове внесення до курсового навчання рефлексивної ланки, що забезпечує співвіднесення слухачем своїх навчальних дій із власними цінностями, цілями і можливостями. Таким чином, визначений вектор змістових ліній розвитку професійної майстерності вчителя в закладах післядипломної освіти (конструктивна організація процесу зростання професійної майстерності вчителя в закладах післядипломної педагогічної освіти з урахуванням специфіки педагогічної діяльності її контингенту, використання в системі післядипломної освіти прогресивних технологій, обов'язкове внесення до курсового навчання рефлексивної ланки та створення умов для самоствердження, розвитку і самореалізації особистості вчителя) дозволить вивести вказану освітню конструкту на універсальний мета-рівень, який в інтегрованому вигляді представлений освітніми результатами, котрі досягаються не лише засобами змісту освіти, а й соціальною взаємодією педагога, його відповідністю діючим у соціумі вимогам до засвоєних знань, способів діяльності, досвідом та якостями особистості фахівця. Розгляд вищевказаного процесу як суспільною практикою, так і педагогічним та життєвим досвідом, на нашу думку, сприятиме подальшому розвитку рефлексивного осмислення фахівця особистої професійної діяльності, себе й

навколишнього світу, нестандартного мислення, що детерміновані динамічними процесами сучасного соціуму і мають важливе значення для повноцінної життєдіяльності сучасного педагога.

Список використаної літератури

1. Арешонков В. Ю. Проблеми наукового забезпечення післядипломної освіти вчителів / В. Ю. Арешонков // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – Житомир, 2005. – Вип. 22. – С. 80–84.
2. Беспалова Л. О. Компетентнісний підхід у підготовці кваліфікованих робітників [Електронний ресурс] / Л. О. Беспалова. – Режим доступу : <http://fs.ptu.org.ua/wps/files.get.php?id=6593>. – Назва з екрану.
3. Бібік Н. М. Проблеми професійного вдосконалення вчителя початкових класів / Н. М. Бібік // Підготовка педагогічних кадрів до роботи в умовах нової структури і змісту початкової освіти : матеріали Всеукр. -практ. конфер., 23 – 25 квітня 2001 р. / М-во освіти і науки України; АПН України; Ін-т педагогіки АПН України; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – С. 12–13.
4. Владиславлев А. П. Непрерывное образование: проблемы и перспективы / А. П. Владиславлев. – М., 1978. – 175 с.
5. Гальченко М. Проблема підготовки та перепідготовки вчителів початкових класів [Електронний ресурс] / Максим Гальченко // Вісник Інституту розвитку дитини. – Режим доступу : <http://www.stattionline.org.ua/index.php/pedagog/85/15547-problema-pidgotovki-ta-perepidgotovki-vchiteliv-pochatkovix-klasiv.html>. – Назва з екрану.
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. – [2-е вид., доп. й випр.]. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с.
7. Даниленко Л. І. Модернізація системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах її інноваційного розвитку / Л. І. Даниленко // Післядипломна освіта в Україні. – 2008. – № 2. – С. 8–10.
8. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). – К. : Райдуга, 1994. – 61 с.
9. Дистерверг А. Избранные педагогические сочинения / А. Дистерверг. – М., 1956. – 343 с.
10. Про освіту : Закон України № 1060-ХІІ від 23 травня 1991 року [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
11. Картава Ю. К. Розвиток професійної компетентності вчителів-філологів у системі післядипломної освіти Автономної Республіки Крим : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13. 00. 04. – Теорія і методика професійної освіти / Ю. К. Картава. – Ялта, 2013. – 199 с.
12. Конституція України : Закон України від № 254к/96-ВР від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
13. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://soipro.edu.ua/userfiles/03_koncersija_pdo.d. – Назва з екрану.
14. Котенко О. В. Післядипломна освіта вчителів у сучасних вимірах / О. В. Котенко // Обрії. – 2010. – №1 (30). – С. 11–14.
15. Пилипюк-Нагорний Л. А. Проблеми та перспективи підвищення кваліфікації / Л. А. Пилипюк-Нагорний // Післядипломна освіта. Досвід, проблеми та перспективи розвитку : інформаційний бюлетень. – К. : НМЦ, 2010. – № 3. – С. 21–23.
16. Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти : Наказ МОН України № 1176 від 14 серпня 2013 року [Електронний ресурс] // Освіта. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/
17. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. – № 33. – С. 4–6.
18. Нікулочкіна О. В. Основні напрями модернізації післядипломної педагогічної освіти вчителів початкових класів / О. В. Нікулочкіна // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальній школі. – 2010. – № 9. – С. 407–410.
19. Нікулочкіна О. В. Розвиток інформаційної компетентності вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти : навч. -метод. посіб. / О. В. Нікулочкіна; упр. освіти і науки Запоріж. облдержадмін. – Запоріжжя : ЛІПС, 2009. – 92 с.
20. Огієнко О. І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах : монографія / О. І. Огієнко; за ред. Н. Г. Ничкало. – Суми : ПВП «Еллада-S», 2008. – 444 с.
21. Про вищу освіту : Закон України № 2984-ІІІ від 17 січня 2002 року // Відомості Верховної Ради. – 2002. – № 20. – С. 134.
22. Про загальну середню освіту : Закон України № 651-ХІV від 13 травня 1999 року // Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 28. – С. 230.

23. Про позашкільну освіту : Закон України №1841-III від 22 червня 2000 року // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 46 – С. 393.
24. Пуцов В. Процес навчання в системі підвищення кваліфікації як об'єкт управління / В. Пуцов // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : наук.-метод. журнал / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України ; Благодійний фонд ім. А. С. Макаренка. – К. : МФ НаУКМА, 2001. – № 3. – С. 30–36.
25. Раєвська І. М. Особливості розвитку дослідницьких умінь учителів початкових класів у сучасному середовищі післядипломної педагогічної освіти / І. М. Раєвська // Педагогічний альманах. – 2010. – № 6. – С. 130–135.
26. Сухомлинський В. А. Павлышская средняя школа. Разговор с молодым директором школы / В. А. Сухомлинский // Избранные произведения : в 5 т. – К. : Рад. школа. – 1979. – Т. 4. – 670 с.
27. Ткач Т. В. Неперервність освіти як психолого-педагогічна ідея / Т. В. Ткач // Інституціональний вектор економічного розвитку : зб. наук. пр. МІДМУ «КПУ». – Мелітополь : Вид-во КПУ, 2008. – Вип. 1 (1). – С. 73–92.
28. Якубенко О. П. Неперервна освіта: реалії та перспективи / О. П. Якубенко // Інформаційний бюлетень. – 2010. – № 3. – С. 23–29.
29. Якухно І. І. Сутність, принципи і функції інноваційного педагогічного процесу в регіональній системі післядипломної освіти / І. І. Якухно // Інноваційна освітня діяльність: регіональні аспекти : тези Міжнар. наук.-практ. конфер., 14–15 квітня 2011 р. / за наук. ред. В. В. Олійника, Н. І. Клокар, Л. М. Карамушки, В. В. Лапінського. – Біла Церква, 2011. – С. 95–98.

*Одержано редакцією 18.11.2014
Прийнято до публікації 27.11.2014*

Аннотация. Л. В. Чумак. Вектор содержательных линий развития профессионального мастерства учителя в учреждениях последипломного образования. В статье рассматривается вектор содержательных линий развития профессионального мастерства учителя в учреждениях последипломного образования. Освещенные аспекты, с точки зрения автора, позволяют вывести указанную образовательную конструкту на универсальный мета-уровень, который в интегрированном виде презентуется образовательными результатами воспитанников учителя, достигающимися не только средствами содержания образования, но и социальным взаимодействием педагога, его соответствием действующим в социуме требованиям к усвоенным знаниям, способам деятельности, опытом и качествами личности специалиста. Определение указанного феномена как общественной практикой, так и педагогическим и жизненным опытом, способствует дальнейшему росту рефлексивного осмысления специалистом личной профессиональной деятельности, себя и окружающего мира, креативного мышления, детерминированных динамическими процессами современного социума и имеющих важное значение для полноценной жизнедеятельности современного педагога.

Ключевые слова: развитие профессионального мастерства учителя, модель педагогического образования, подходы к курсовой подготовке учителя в последипломном педагогическом образовании, заведения последипломного образования, конструктивная организация процесса последипломного педагогического образования.

Summary. Larissa Chumak. Vector of content lines of development of professional skills of teachers at establishments of postgraduate education. The author of the article examines definite psychological, pedagogical and methodological literature, analyzes and generalizes received information and experimental facts concern question of professional skills of teacher at the establishments of postgraduate education for opportunity of further growth of mentioned pedagogical unity as objective necessity of educational practice among specialist of high level. It is exposed that mentioned educational branch give to every teacher opportunity to develop in a complex way by the mean of enrichment of skills of pedagogue who includes professional and individual qualities of pedagogue his (her) needs, interests, and also possibility to renew and to extend general and subject's knowledge and abilities, to receive information in time concerning new achievements of pedagogical science and practice. The author thinks that constructive organization of process of postgraduate pedagogical education taking into

consideration the specificity of professional activity of its contingent well favor considerably not only on the growth of level of subject's preparing of teacher but forming understanding of specialist concerning his (her) responsibility for his (her) study. Over view of process of development of professional skills of teachers at establishments of postgraduate education as well as society's practice and pedagogical and life experience stipulates further growth of reflexive understanding by specialist his (her) individual professional activity, himself (herself) and surrounding world, non-standard thinking, determined by dynamic processes of contemporary society and all this has important meaning for full-grade life activity of contemporary pedagogue. One of the priority directions is determined creation of conditions for self-improvement, development and self-realization of individuality of teacher as bearer of new information about construction of society and world in a whole, so the citizen of Ukraine, which is able to form generation, ready to learn during all its life, to create and to develop values of civic society.

Keywords: *development of professional skills of teachers at establishments of postgraduate education, approaches to course preparing of teachers in postgraduate education, constructive organization of process of postgraduate pedagogical education.*

УДК 801.81

Н. М. Ярмоленко

ФІЛОСОФІЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ В ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МИХАЙЛА МАКСИМОВИЧА

У дослідженні розглядається вірогідність впливу філософії Г. Сковороди й Ф. Шеллінга на світогляд молодого М. Максимовича та його становлення в багатьох сферах наукової діяльності як професіонала. На матеріалі аналізу глави «Про квітку» із твору М. Максимовича «Про життя рослин» визначаються з'ясовані дослідником основні аспекти філософії єдинопочатку, до яких раніше, незалежно один від одного, у своїх філософських роздумах прийшли Г. Сковорода й Ф. Шеллінг.

Ключові слова: *професіоналізм, єдинопочаток, бінарні опозиції, потенція, прагнення до індивідуалізму, еволюція.*

Постановка проблеми. Стати професіоналом у будь-якій сфері аж ніяк не просто. Загальновідомо, що високого володіння певним фахом чи справою можна досягти лише оволодівши системою знань, практичних умінь і навичок у певній професії або трудовій діяльності. На здобуття високого рівня кваліфікації в певній професії людина іноді витрачає більшу частину свого життя. Як же тоді пояснити феномен особистостей, які стали професіоналами в багатьох сферах діяльності?

Метою нашої розвідки стало розкриття феномену професіоналізму Михайла Максимовича – ученого-енциклопедиста, історика, філолога, етнографа, ботаніка, поета, першого ректора Київського університету ім. Т. Г. Шевченка.

Виклад основного матеріалу дослідження. *«Колись Лессінг сказав: все – єдине, я не знаю нічого кращого. Я теж не знаю нічого іншого»...* Із цією думкою у 1854 році помирав німецький філософ Фрідріх Шеллінг, її він залишив у духовному заповіті синові. Ідея єдності матеріального і ідеального лягла в основу його філософської системи. Український послідовник філософії Шеллінга, юний Михайло Максимович, у своїй роботі «О жизни растений» цю сокровенну ідею виразив дещо по-іншому, по-Сковородинськи: *«Тайна сія єсть Любов...»*. Ідея єдності матеріального та ідеального лягла в основу його наукової спадщини.

«Всѣ вѣки и народы всегда согласно вѣрили, что есть тайна нѣкая, по всему разлившая и всем владѣющая сила» [5, с. 116] – до цього висновку самобутній український філософ XVIII ст. Г. Сковорода прийшов на основі вивчення світової народної мудрості, античної міфології й філософії та християнського віровчення.